Tržišni model privređivanja slabi socijalnu državu. Anglosaski model privređivanja nameće se rajnskom modelu privređivanja. Rizici se individualiziraju. Prethodni sustav koji je u svojoj osnovi bio «vezan» za rajnski model privređivanja naglašavao je uzajamnost građana kratkoročno i dugoročno. Status radnika je bilo teško izgubiti ukoliko se nisi politički ogriješio. Jednako je tako i mirovina bila tek nešto niža od osobnog dohotka. Sve u svemu nije bilo puno ali je bilo svima podjednako jednako.

Mirovine u prethodnom sustavu nisu bile osigurane samo temeljem intergeneracijske uzajamnosti. Prava garancija mirovinskom sustavu je bilo društveno vlasništvo. Naime, kako su radnici u toku svog radnog vijeka izdvajali sredstva za proširenu reprodukciju ta izdvajanja su povećavala ukupan fond kapitala iz kojeg su im poslije umirovljenja isplaćivane penzije. Stoga i nije trebalo dijeliti dionice/udjele poduzeća jer podijela udjela značila isplatu građanima za izdvajnja koja su oni vršili tokom svog životnog vijeka. Trebalo je, a nije, sačuvati društveno vlasništvo kao materijalnu osnovu penzionim fondovima i primjerenim upravljanjem omogućiti penzionerima primjeren život. Danas znamo što se je dogodilo. Destruiralo se je društveno vlasništvo kao poslovna kombinacija. Ono što je najvrijednije rasprodaje se po neprimjerenim cijenama. Sve u svemu prvatizacija ima tragižna obilježja.

Prema tome, gubitak tolikog broja mirovina nije nastalo slučajno. Sve je to dio ukupne politike i sve što se dogodilo - nužno se dogodilo. Jasno da izdvajanje društevnog vlasništva iz procesa reprodukcije nije moglo ostati bez dramatičnog odraza na privrednu aktivnost. Dovoljno je podsjetiti da do dana današnjeg nismo dosegli nivo privredne aktivnosti iz devedesete godine.

Rapoloživi BDP usprkos rastućem deficitu robne razmjene s inozemstvom nije mogo «amortizirati» sustavne i političke negativnosti i penzioneri su, neostvarujući svoja prava, postali bitni sudionici «nadoknade» nedovoljnih sredstava u proračunu. Kada se je krenulo u rješavanje manjka, između ostalog, uskraćivanjem prava penzionerima bilo je dovoljno (čitaj: učinkovito) da se na tom putu ustraje. Niti Ustavni sud se ne sluša. Penzioneri ponizni kakvi jesu zadovoljavaju se i s mrvicama. To je kruta zbilja našeg stanja, a bojim se i perspektive.

Pitanje koje sam postavio u naslovu učinio sam iz jednostavnog razloga jer ponovno u izborno vrijeme stranke obećavaju da će vratiti dug penzionerima. Iako nitko u to ne vjeruje to je odista moguće učiniti.

Naime, stvar je prilično jednostavna. Problem se rješava kako je i nastao. Ovo znači da su porezi u vremenu kada je penzionerima ustegnuto pravo upravo zbog ustege ostali na razini kakvim su bili a trebali su se povećati za iznos neisplaćenih mirovina. Neisplaćene mirovine predstavljaju javni dug. Prema tome, problem je jednostavan ako znamo da je javni dug porez na budućnost (buduće porezne prihode). Prema tome, treba emitirati dvadesetogodišnje obveznice RH uz 5% godišnji prinos i stvar je rješena. Obveznice bi kotirale na tržištu kapitala i tako bi bile likvidne. Osim toga građani bi dobili kolateral koji bi mogli uložiti za poslovnu aktivnost kod nacionalne komercijalne banke. I stvar bi bila rješena. Pored toga povećanje potražnje uz primjerenu poltiku tečaja značila bi i dinamiziranje privredne aktivnosti. Za razliku od obećanja spmanjenja poreza mirovine se odista mogu isplatiti. Međutim, kako je istaknuto, za to je potrebno mjenjati sustav i politiku a to je jedno sasvim drugo pitanje.